

Torsby kommun

ulf.blomquist@torsby.se

Beslut för förskoleklass och grundskola

efter tillsyn i Östmarks skola
i Torsby kommun

Tillsyn i Östmarks skola

Skolinspektionen har genomfört tillsyn av Torsby kommun under hösten 2016. Östmarks skola besöktes av Skolinspektionen den 14 december 2016.

Måluppfyllelse och resultat

Kunskapsresultat årskurs 3

Enligt de uppgifter som skolan lämnat till Skolinspektionen inför tillsynen bedömdes 60 procent av eleverna i årskurs 3 läsåret 2015/16 nå kunskapskraven i svenska. I matematik, naturorienterande och samhällsorienterande ämnen var motsvarande siffra 67 procent för samma läsår. Eftersom antalet elever i berörd årskurs var lägre än 10 så saknas statistik från Skolverket.

Trygghet och studiero

Under våren 2016 genomförde Skolinspektionen en enkät med samtliga elever i årskurs 5 på Östmarks skola. Dock framgår inga resultat av enkäten på grund av för få svarande. Detsamma gäller enkäten för pedagogisk personal.

Översikt över konstaterade brister i verksamheten

Skolinspektionens ingripanden

Område	Typ av ingripande	Senaste datum för redovisning
1. Undervisning och lärande	Ingen brist konstaterad	
2. Extra anpassningar och särskilt stöd	Ingen brist konstaterad	
3. Bedömning och betygssättning	Ingen brist konstaterad	
4. Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling	Ingen brist konstaterad	
5. Förutsättningar för lärande och trygghet	Föreläggande	2017-05-04
6. Styrning och utveckling av verksamheten	Föreläggande	2017-05-04

Skolinspektionens bedömningar anges längre fram i detta beslut.

Sammanfattande bedömning

Skolinspektionens tillsyn av Östmarks skola visar att elevhälsan inte främst arbetar förebyggande och hälsofrämjande för att stödja och främja elevernas utveckling mot de nationella målen. Elevhälsan används till största delen på förekommen anledning, i det åtgärdande arbetet. Ett hälsofrämjande arbete syftar till att stärka eller bibehålla elevernas fysiska, psykiska och sociala välbefinnande medan ett förebyggande arbete handlar om att minska risken för ohälsa. Det är därför viktigt att elevhälsans alla professioner finns representerade för att möjliggöra att ett sådant arbete bedrivs.

Tillsynen visar även att rektorn inte bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete enligt författningarnas krav. Det finns brister i dokumentationen av kunskapsresultaten då det saknas dokumentation i de ämnen där det finns nationella kunskapskrav samt resultat avseende arbetet med trygghet och studiero för skolenheten. Att skolan inte dokumenterar kvalitetsarbetet kan medföra att utvecklingsbehov inte synliggörs och åtgärdas.

Skolinspektionens beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Torsby kommun att senast den 4 maj 2017 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Skolan ska se till att viktiga förutsättningar för elevernas lärande och trygghet är uppfyllda på skolan. Rektorn ska i ett tidigt skede uppmärksamma elever som av ogiltiga skäl inte deltar i skolarbetet, så att eleven så snart som möjligt deltar. Skolan ska bedriva ett aktivt värdegrundsarbete, som innebär att exempelvis grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter kommer till uttryck i praktisk handling.

Vidare ska lärarna ha kompetens och samverka med varandra, för att genom till exempel erfarenhetsutbyte utveckla skolans undervisning. Centrala stödfunktioner som skolbibliotek, elevhälsa och studie- och yrkesvägledning används aktivt i utbildningen, för att stödja och främja elevernas utveckling mot de nationella målen. Skolan ska således inte bara ha tillgång till dessa funktioner, utan de ska kontinuerligt användas i undervisning och övrig skolverksamhet.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Torsby kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Elevhälsan används främst förebyggande och hälsofrämjande, för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. (2 kap. 25 § skollagen)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Rektorn ska se till att elevhälsan arbetar främst hälsofrämjande och förebyggande.

Motivering till bedömning av brist

Skolinspektionen bedömer att elevhälsans arbete inte främst är hälsofrämjande och förebyggande. Elevhälsan ägnar all sin tid till åtgärdande insatser när situationer redan uppstått och de bedriver inte något förebyggande eller

hälsofrämjande arbete riktat gentemot eleverna. Detta strider mot författningarnas krav.

Enligt skollagen ska det för eleverna i grundskolan finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst arbeta förebyggande och hälsofrämjande, och elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses. I förarbetena till skollagen anges bland annat att elevhälsans fokus inte ska vara hälso- eller sjukvårdande insatser i snäv bemärkelse utan förebyggande och hälsofrämjande insatser i ett bredare perspektiv. Det innebär att elevhälsan ska bidra till skapandet av miljöer som främjar elevernas lärande, utveckling och hälsa. Elevhälsan ska också stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. De mer generellt inriktade uppgifterna, till skillnad från det individuellt inriktade arbetet, rör bland annat elevernas arbetsmiljö och skolans värdegrund. Elevhälsan har ett särskilt ansvar för att bevaka att skolan bidrar till att skapa goda och trygga uppväxtvillkor (prop. 2009/10:165, s. 276-277 och 656-657).

Rektorn uppger vid intervju att elevhälsan arbetar med uppdrag som är här och nu, och att de inte bedriver ett förebyggande arbete. Rektorn uppger vidare att det kan bero på att elevhälsan inte är plats på skolenheten så ofta och att skolpsykologen inte alls deltar på elevhälsans möten utan att den kompetensen enbart köps in vid behov. Skolpsykologens uppdrag är enbart åtgärdande.

Representanter för elevhälsan uppger att de främst arbetar åtgärdande även om de är medvetna om skollagens krav att de ska arbeta förebyggande och hälsofrämjande. När de är på plats på skolenheten så släcker de bränder. De uttrycker vidare att det är stressande att inte rätta till och att de inte har tillräckligt med tid för att kunna arbeta förebyggande och hälsofrämjande.

Lärarna uttrycker att elevhälsan inte varit inblandad i något förebyggande arbete förutom när det gäller individuella hälsosamtal samt kontroller av syn och hörsel. Vidare uppger lärarna att eftersom elevhälsan inte är på plats och ser eleverna dagligdags så är det svårt för dem att bilda sig en samlad bild om eleverna på skolan. Detta skulle behövas som grund för det förebyggande och hälsofrämjande arbetet, enligt lärarna.

Motivering till föreläggande som ingripande

Torsby kommuns verksamhet uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Torsby kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Styrning och utveckling av verksamheten

Rektor ska, genom ett aktivt ledarskap, styra och utveckla verksamheten vid skolan så att alla elever ges en likvärdig utbildning av god kvalitet i en trygg miljö. Därför ska rektor, tillsammans med elever och personal, ha ett långsiktigt arbete för att nå detta syfte. Arbetet sker genom att utifrån en analys av nuläget identifiera verksamhetens utvecklingsbehov och med grund i denna analys sedan vidta nödvändiga förbättringsåtgärder. Detta innebär exempelvis att personalen ges kompetensutveckling som motsvarar de behov som framkommit genom analys av verksamhetens förbättringsområden. Det innebär också att rektor fördelar verksamhetens resurser på ett sätt som svarar mot elevernas behov, så att alla elever ges förutsättningar att nå målen för utbildningen.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Torsby kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Rektorn följer upp skolenhetens resultat samt trygghet och studiero. Uppföljningen genomförs i relation till de nationella målen och dokumenteras. (1 kap. 4 §, 4 kap. 4-6 §§ och 5 kap. 3 § skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)
- Utifrån en analys av det som framkommer i uppföljningen beslutar rektorn om nödvändiga utvecklingsåtgärder, och dokumenterar de beslutade åtgärderna. (4 kap. 4-7 §§ skollagen; Lgr 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)
- Rektorn planerar för genomförandet av utvecklingsåtgärder och genomför dessa. Planeringen och åtgärderna dokumenteras. (4 kap. 4-7 §§ skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Rektorn ska tillsammans med personalen följa upp skolenhetens kunskapsresultat och arbetet med trygghet och studiero. Uppföljningen ska genomföras i relation till de nationella målen och dokumenteras.

- Utifrån en analys av det som framkommer i uppföljningen ska rektorn besluta om nödvändiga utvecklingsåtgärder, och dokumentera de beslutade åtgärderna.
- Rektorn ska planera för genomförandet av utvecklingsåtgärder och genomföra dessa. Planeringen och åtgärderna ska dokumenteras.

Motivering till bedömning av brist

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i det systematiska kvalitetsarbetet på Östmarks skola. Bedömningen görs mot bakgrund av att skolenhetens kvalitetsarbete varken innefattar resultaten i alla de ämnen där det finns nationella kunskapskrav, eller följer upp dem. Inte heller innefattar kvalitetsarbetet arbetet med trygghet och studiero. De kunskapsresultat som följs upp på enhetsnivå är resultaten i svenska, matematik och engelska. Övriga kunskapsresultat, såsom i samhällsorienterande och naturorienterande ämnen, följs endast upp på individnivå av undervisande lärare. Eftersom en sammanställning av kunskapsresultat saknas, så kan dessa inte analyseras av rektor och lärare. Detta strider mot skollagen.

Skollagen anger att det är rektors ansvar att se till att det vid skolenheten genomförs ett kvalitetsarbete som består i att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, förskollärare, övrig personal och elever. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls. Det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras. Enligt läroplanen ansvarar rektorn för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven.

Enligt Skolverkets allmänna råd om systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet (SKOLFS 2012:98) innebär systematiskt och kontinuerligt att arbetet ska bedrivas strukturerat och uthålligt med fokus på en långsiktig utveckling. Varje skolenhet måste därför hitta sina former och rutiner för kvalitetsarbetet. Utgångspunkten är alltid densamma, att identifiera utvecklingsområden för ökad måluppfyllelse i förhållande till de nationella målen. Rektor bör se till att dokumentationen av kvalitetsarbetet är tillräcklig för att ligga till grund för analys och beslut på enhetsnivå om prioriteringar av utvecklingsinsatser, skapa rutiner och former för dokumentation som är effektiva och ändamålsenliga för enhetens kvalitetsarbete, samt sträva efter att dokumentationen ger en samlad bild av utbildningens kvalitet inom enheten.

I *Verksamhetsplan 2015-2016 Östmark*, som Skolinspektionen tagit del av inför tillsynsbesöket, framgår måluppfyllelsen i svenska, matematik och engelska för

årskurs 3 och 5. Rektorn uppger att de följer upp dessa resultat men att det saknas en sammanställning och analys av dem på skolenhetsnivå. Måluppfyllelsen i samhälls- och naturorienterande ämnen i årskurs 3 där det också finns nationella kunskapskrav framgår inte i *Verksamhetsplan 2015-2016 Östmark*. Rektorn säger vidare att de saknar den helhet som det kan ge att följa resultaten för respektive årskurs över tid och därmed också möjligheten att se vilka åtgärder som måste vidtas för att nå bättre resultat. Lärarna säger också att de saknar en sammanställning av hur det går i de olika ämnena för varje årskurs. De säger vidare att den undervisande läraren dokumenterar resultaten i de ämnen som de ansvarar för, men att detta inte sammanställs på skolenhetsnivå. Lärarna säger att det inte görs någon utvärdering eller analys av resultaten och att det bara är på individnivå som de kan se hur det går för eleverna. De säger även att det genomförs enkäter angående tryggheten, men att det är huvudmannen som ansvarar för dessa. De saknar en uppföljning av dessa enkäter och säger att de utgår från den känsla som de har gällande tryggheten på skolenheten. Rektorn bekräftar att enkäterna genomförts men att de inte kunnat analysera resultatet på skolenhetsnivå utan endast tittat på resultaten på individnivå.

Motivering till föreläggande som ingripande

Torsby kommuns verksamhet uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Torsby kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Övriga arbetsområden

Bedömning

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att skolenheten uppfyller författningarnas krav avseende följande:

Undervisning och lärande

Skolan ska se till att den ordinarie undervisningen utgår från och genomförs på ett sådant sätt att den främjar elevernas möjligheter att nå de nationella målen och kunskapskraven. I detta ingår att läraren ger eleverna ett aktivt lärarstöd genom att exempelvis genomföra strukturerade lektioner, genomföra undervisningen utifrån tydliga mål och syften och ge eleverna tydliga beskrivningar och förklaringar. Vidare anpassar läraren undervisningen efter elevernas olika förkunskaper och intressen, och ger eleverna såväl stöd som stimulans och utmaningar. I detta

arbete kan samråd med elevhälsan underlätta. Genom bland annat en varierad, stimulerande och utmanande undervisning, och genom konstruktiv återkoppling, stärker läraren elevernas vilja att lära. För att kunna individanpassa undervisningen och ge eleverna inflytande över denna är det centralt att läraren skaffar sig kunskap om elevernas olika behov och förutsättningar, liksom låter eleverna vara delaktiga i planeringen av undervisningen.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolans lärmiljöer måste anpassas så att de elever som riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås får stöd i form av extra anpassningar eller särskilt stöd. Skolan ska utveckla metoder för att stimulera och stödja tills åtgärderna får effekt genom att situationen för den enskilda eleven eller en grupp elever förbättras.

När skolans arbetssätt och arbetsformer inte är tillräckliga för att möta elevens behov ska en analys genomföras av hur skolan kan anpassa lärmiljöerna eller undervisningens innehåll och genomförande. Skolans svårigheter att möta elevens behov kan framkomma till exempel i undervisningen, genom resultat på nationella prov eller genom uppgift från eleven och dess vårdnadshavare. Lärare och elevhälsa ska oftast samråda för att kunna avge lämpliga insatser. Eleven och vårdnadshavaren ska vara delaktiga i detta. Det kan också handla om att skolan behöver förbättra sitt arbete med att hjälpa en elev med att planera och strukturera sina studier, färdighetsträning, specialpedagogiska insatser under en kortare tid, särskilda hjälpmedel eller utrustning och digital teknik med anpassade programvaror eller mer långvariga insatser såsom studiehandledning på modersmål eller regelbundna specialpedagogiska insatser såsom regelbunden kontakt med en speciallärare. Huvudregeln är att särskilt stöd ska ges i elevens ordinarie grupp om inte detta visats vara olämpligt utifrån elevens behov. Insatserna ska utvärderas och korrigeras om de inte haft avsedd effekt.

Bedömning och betygssättning

Skolan ska se till att läraren gör en allsidig bedömning av elevernas kunskaper utifrån de nationella kunskapskraven, och ger eleven och dess vårdnadshavare information om elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling. Eleven ska, när omdömen ges eller betyg sätts i olika ämnen, enbart bedömas utifrån de nationella kunskapskraven och inte utifrån andra kriterier som läraren och skolan själv upprättat. Lärarens analyser av elevernas kunskaper ska bygga på olika underlag, som tillsammans ger en bred och allsidig bild av elevernas kunskaper. I detta ingår att läraren bl.a. ska använda sig av nationella ämnesprov tillsammans med övriga muntliga och skriftliga elevprestationer. Vidare ska skolan göra eleven och dess vårdnadshavare delaktiga i elevens utveckling genom att, löpande under studietiden och genom utvecklingssamtal, informera om elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling och hur denna bäst kan stödjas.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolan ska, i det dagliga arbetet, arbeta för att elevernas lärmiljö ska präglas av trygghet och studiero och är fri från kränkande behandling. Skolan ska se till att eleverna kan bedriva sina studier i en lugn miljö där de exempelvis inte störs, hotas eller känner sig otrygga av andra elever. Denna miljö bör inte begränsas till enbart lektionssalar, utan även gälla övriga

Beslut

2017-01-31

10 (13)

Dnr 43 - 2016:4768

studieutrymmen på skolan som exempelvis skolbibliotek, grupprum. Vidare ska skolan genomföra åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever vid skolan. Om en enskild elev upplever sig kränkt ska omständigheterna utredas, och i förekommande fall åtgärdas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Beslut

2017-01-31

11 (13)

Dnr 43 - 2016:4768

På Skolinspektionens vägnar

Hans Larson
Enhetschef

Maria Larsson
Utredare/ föredragande

Bilagor

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Bilaga 2: Fakta om Östmarks skola

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen granskar regelbundet all skolverksamhet i hela landet, för att se att den följer de lagar, regler och läroplaner som finns för verksamheten. Målet är att bidra till alla barns och elevers lika rätt till god utbildning i en trygg miljö, där alla når minst godkänt i alla ämnen.

Skolinspektionen granskar alla huvudmän, vilket innebär alla kommuner, utbildningsföretag och andra organisationer som driver skolverksamhet. Tillsynen görs vart tredje år. All skolverksamhet som en viss huvudman ansvarar för ingår i tillsynen. Det handlar om förskola, förskoleklass, grundskola, gymnasieskola, grund- och gymnasiesärskola, vuxenutbildning, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet.

Alla skolenheter ingår i tillsynen. Skolinspektionen prioriterar att besöka de skolor där en hög andel elever riskerar att inte få den utbildning de har rätt till. Det innebär att vi kan stanna längre på dessa skolenheter under själva tillsynsbesöket, men också att vi bättre kan följa upp att eventuella brister åtgärdas och ge råd och vägledning.

Skolinspektionen bedömer om, och i sådana fall på vilket sätt, den granskade verksamheten inte uppfyller de regler som gäller. Myndighetens granskning utgår bland annat från skollagen, förordningar och läroplaner. Bestämmelser som verksamheterna är skyldiga att följa.

När Skolinspektionen har tagit in tillräcklig information gör myndigheten en bedömning av om verksamheten lever upp till de lagar och regler som finns för verksamheten. Alla huvudmän får ett tillsynsbeslut för de verksamheter som huvudmannen ansvarar för. Dessutom får de skolenheter där Skolinspektionen fördjupat tillsynen och gjort tillsynsbesök ett eget beslut, som bara handlar om den skolenheten.

Skolinspektionen fattar också enskilda beslut avseende huvudmannens ansvarstagande över de skolformer som huvudmannen ansvarar för. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på de sakuppgifter som Skolinspektion grundar sina bedömningar på. I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmannens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.

Bilaga 2: Fakta om Östmarks skola

Östmarks skola ligger i Östmark i Torsby kommun, cirka 2 mil nordväst om Torsby tätort. Skolenheten består av en förskoleklass, samt grundskolans årskurser 1-5, fördelade i en klass för årskurs 1 samt två åldersblandade klasser 2-3an och 4-5an. Elevantalet är fördubblat läsåret 2016/17 jämfört med föregående läsår och nu går totalt 60 elever på skolan varav 16 i förskoleklass. Samtliga lärare ingår i ett arbetslag. Skolenheten leds av en rektor.